

YUMUŞAK GÜÇ YANILGISI

SOFT POWER DELUSION

Zeki Gültekin SÜMER*

Geliş Tarihi: 23.12.2019
(Received)

Kabul Tarihi: 18.12.2020
(Accepted)

Öz: Yumuşak güç kavramı sert güce alternatif olarak algılanır hale gelmiştir. Ancak yumuşak güç, sert gücün alternatifi olacak şekilde yumuşak bir güç olmayıp çoğu durumda ileri bir sanayi ülkesinin sert gücünün uzantısı olmaktadır. Uluslararası politikada güç bölünemez bir kavramdır. Yumuşak güçlerin tümünün aynı zamanda “sert güç” olması ve “sert güç” olmayan bir “yumuşak güç”ün bulunmaması günümüzdeki uluslararası sistemin gerçeklerini açık bir şekilde sergilemeye yeterli olmaktadır. Güç kavramında köklü bir değişim, ancak uluslararası sistemin de köklü bir değişimden geçmesi halinde mümkün olabilir. Kaldı ki, mevcut durumda yumuşak güç, gerçek anlamıyla güç kavramının gereklerini karşılayamamaktadır.

Anahtar Sözcükler: yumuşak güç, hegemonya, İngiltere, ABD, Soğuk Savaş

Abstract: Soft power has gained a status that the concept has been perceived as an alternative to hard power. Yet, soft power is not soft enough to become the alternative of the hard one as it is in most cases nothing more than the extension of hard power, namely an industrial advanced capitalist society. The fact that all of the soft powers are also hard powers and there is not any soft power that is not hard power are adequate enough to demonstrate the realities of the international systems of today. Power in international politics is an indivisible concept. There can only be a transformation in the power concept if there is a true transformation in the power centered logic of the international politics, yet currently soft power is not be able to meet the requirements of a true power concept.

Key Words: soft power, hegemony, Great Britain, U.S. ,The Cold War

1.GİRİŞ

Güç kavramı, sınırlarının çizilmesi bakımından uluslararası ilişkiler disiplinde en çok tartışma yaratan kavramlardan biri olmuştur. Kavramın bu kadar tartışma yaratması, kavramın evrime yatkın olmasıyla birlikte, yanılışmaları da beraberinde getiriyor olmasından ileri gelmektedir. Çok boyutlu biçimde kendisini gösterebilen gücün, kendi içerisinde ayrışma içerisine girmeye ne kadar yatkın olduğu farklı güç anlayışlarının doğmasına yol açabilmektedir.

Kabul etmek gerekir ki, yumuşak güç kavramı Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana uluslararası ilişkiler için oldukça cezbedici bir kavram haline gelmiştir. Kavram öyle cezbedici bir anlam içermiştir ki, tıpkı yeni bir enerji kaynağının keşfedilmesi gibi aktör devletlerin adeta yeni bir güç kaynağına kavuştuğu imgesi uyanmıştır. Bu yönüyle, bu yeni “enerji kaynağından” bir devletin dış politikasında izleyeceği stratejide nasıl yararlanması ve nasıl yön vermesi

* Doç. Dr., Beykent Üniversitesi, hismessages@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8908-1115.

gerektiği şekilde yeni bir dış politika sorunsalından bahsetmek mümkün hale gelmiştir.

İşaret etmiş olduğum bu gerçek beraberinde köken olarak Morgenthaucu realizme dayanan güç kavramının “yumuşak güç” şeklindeki bir ayrışmadan geçmesinin hangi koşulların zorlamasının sonucunda olduğu sorusunu beraberinde getirmektedir. Yumuşak güç kavramı, her ne kadar uluslararası ilişkiler alanında kendisine yer bulabilmişse de, asıl önemli olan disipline olan uyum ve de diğer kavramlarla olan ilişkisi bakımından kavramın disiplin üzerinde yaratacağı iç tutarlılıktır. “Artık kendi rüştümü ispat ettim.” şeklinde iddiası olan yeni bir tip güç kavramının, bu iddiasının akademik açıdan bir değer taşıyabilmesi için, hem diğer kavramların disiplin içerisindeki konumunu zedelememesi hem de alanda varlığı tartışılmayacak olan bir kavramla çatışma içerisine girmemesi gerekmektedir.

Beni “yumuşak güç” kavramına eleştirel bakmaya sevk eden Joseph S. Nye’ın arayışından farklı olmadığı: ABD’nin küresel konumu. Ancak benim sorum, Nye’dan biraz daha farklı olacaktır: Dünyanın tanık olduğu bu en büyük siyasi ve askeri güç, neden aynı zamanda “yumuşak güç” kavramına bu kadar uygun düşen güç konumunda algılanmıştır?

2. YUMUŞAK GÜÇ KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI

Joseph S. Nye, “yumuşak güç” kavramını ilk olarak *Foreign Policy* dergisinin 1990 Güz sayısında “Yumuşak Güç” başlıklı makalesinde ‘sert güce’ alternatif getirmek amacıyla kullanmıştır:

“Bu eğilimler geleneksel araçlara göre ikinci ve daha cazip güç uygulamasını özendirir. Bir devlet dünya politikasında tercih ettiği sonuçlara, diğer devletlerin kendisini izlemek istediği için ya da diğer devletlerin buna benzer etkiler doğuran durumları kabullenmesiyle ulaşır. Bu bakımdan, dünya politikasında gündem oluşturmak ve yeni durumları meydana getirebilmek, diğer devletlerin spesifik durumlardaki konumlarını değiştirmek bakımından önemlidir(Nye,1990:153-171).”

Nye’a göre, oydaşma doğurucu(co-optive) ya da yumuşak güç olarak nitelendirilecek gücün ikinci yüzü sert ya da emir gücünün aksine diğer devletlere istediğini yaptırabilme anlayışına dayalıdır.(Nye,1990:153-171). Sert güç zorlama ve tehditten, yumuşak güç ise cezbetmek ve ikna etmekten geçer (Nye,2011:20). Nye’a göre sert güç itmeyken, yumuşak güç çekme anlamına gelir.

Nye’a göre, sert güç diğer devletlerin davranışını havuç ve sopayla değiştirme yönüyle kendisini belli ederken, yumuşak güç, diğer devletlerin bir devleti kendi iradesiyle izlemesi şeklinde, gücün dolaylı nüfuz etmesi anlamında sert güce bir alternatif oluşturma yönüyle kendisini belli etmektedir. Nye, sert güç olarak adlandırdığı elle tutulur güç kaynakları olan askeri ve ekonomik gücün karşısı olarak kültür, ideoloji ve kurumlar gibi elle tutulamayan güç kaynaklarını, yumuşak güç olarak adlandırmaktadır (Nye,2004). Nye, “Gücün Geleceği” *The Future of Power*

isimli eserinde de, bir ülkenin yumuşak gücünü ağırlıklı olarak 3 temel kaynağa dayandırmıştır: kültür, siyasal değerler ve dış politika(Nye,2011:82).

3.Güç Kavramının Bölünemezliği

Kabul etmek gerekir ki, uluslararası politikadaki güç kavramı diğer disiplinlerde olduğu gibi sadece disiplininin kendi iç mantığıyla doğru biçimde anlaşılabilir. Gücün ekonomide doğurduğu anlam ile sosyoloji disiplininde doğurduğu anlam bir olmaz; çünkü gücün özne ve nesnelere farklılaşmaktadır. Uluslararası politikaya gelince güç, ekonomik servet gibi kolaylıkla ölçülmeye ya da test edilmeye indiregenecek bir kavram değildir; çünkü güç sahip olunan potansiyelin doğurduğu etki ve de imgelerle kendisini gösteren bir olgudur. Bu bakımdan hegemonik güç kuramcılarında Robert Gilpin, uluslararası ilişkilerin geçer akçesinin gücün ziyade prestij olduğunu belirtmekle son derece yerinde bir saptama yapmaktadır(Gilpin,1981:31). Bu da demek oluyor ki, gücün tezahür etmesinde, gücün imgesel ve psikolojik yönlerinin kendisini göstermesi başlı başına bir vazgeçilmezliktir. Sözelimi “Rusya güçlü bir devlettir.” nitelemesi gücü besleyen tüm etkenlerden bağımsız olarak, bu devletin dış politika hedeflerine ulaşmakta, ilgili aktörleri etkilemede ne kadar başarılı olduğu anlamına gelen bir yüksek saygınlığa işaret etmektedir. Nitekim İngiltere İkinci Dünya Savaşı’na girmektedirken bir Amerikalı uzman İngiltere’nin gücünü “İngiltere’yi büyük güç yapan prestijdir.” şeklinde tanımlamaktaydı (James,1994:451). Tarihi Lawrence James de, bu gerçeği şu şekilde vurgulamaktadır:

“Aslanın yolunun üzerinden geçilmesi durumunda kendilerini neyin beklediğini herkes bilmekteydi. Kükreyecek, dış gösterecek ve bu da olmazsa atlayıp saldıracaktı. Prestij beraberinde, daima güç tehdidini getirmiştir ve bu yüzden de nihayetinde İngiltere’nin kılıçları çekmesinin ve onlara ağzının payını vermesinin ayrılmaz bir parçası olmuştur (James,1994:453).”

Bu da doğal olarak bizi ister istemez kaynak sorununa götürmektedir. Güç bir dizi kaynak tarafından beslenirken, teknolojik kapasite gücün en çok araç zenginliğine elverişli olan ögesini oluşturur. Teknolojik güce kavuşmuş olan devletler dünyanın en uzak köşelerini dahi etki altına alacak nüfuz araçlarına kavuşmuş aktörlere dönüşürler. Ancak teknolojik gücün güdümüne giren bir ulusal güç, devletler adına ayrılmış ve farklılaşmış bir güç anlayışının oluşumunu beraberinde getirir. İşte evrimsel anlamda güç kavramının teknolojinin itici gücü ile şekillenmesi, kavramın kaçınılmaz olarak bölünememesini beraberinde getirecektir. Artık güç kavramı makroluktan mikroluğa geçişi daha kolaylıkla başarabilir. Mikro düzeydeki araçlarla tüm dünyadaki insanlar bizzat yüz yüze gelebilmektedir. Mikro düzeydeki araçlar bir devletin gücünün yenilmezliğini, dünya lideri olduğu imgesini güçlendirebilir. Apple’ın piyasaya sürmüş olduğu yeni bir model, NBA Basketbol Ligi takımı yıldızı, 21. Century Fox yapımı bir film tam da bu amaca hizmet

etmektedirler. ABD'nin hegemonik gücü konusundaki en yetkin isimlerden bir olan Robert J. Art, "taşma" (spillover) kavramıyla tam da bu gerçeğe ışık tutmaya çalışmıştır. Art'a göre ABD'nin askeri gücü güç akışkanlığının gerçekleşmesinde önemli bir etken olmuştur. Bu taşma etkisi sayesinde, ABD'nin hegemonik gücünü sürdüreceği bir ortam yaratmasına olanak tanınması bakımından ekonomik araçları devreye sokması mümkün olabilmiştir (Art,1996:7-42). Çünkü bu taşma etkisi hegemonya kavramına Gramşiyancı bir anlam katmaktadır.

Güç kavramı artık geçirdiği bu evrim sayesinde bir devletin diğer bir devleti tehdit ettiği ya da o devlete yönelik güç gösterisinde bulunduğu geleneksel anlamından sıyrılarak daha mikro düzeye geçerek günlük yaşamda ya da bir tekno markette varlığını kolayca hissettiren bir kimliğe bürünmüştür. Böylelikle bir merkezin yaymış olduğu siyasi gücün farklı kanallar yoluyla mikro düzeyde etki doğurması gerçekleşmiş hale gelir. Burada can alıcı olan, içinde bulunulan uluslararası sistemin farklı güç oluşumlarını asimile etme kapasitesine sahip olmasıdır. Güç evrilmeye yeteneği koruduğu ölçüde, politik etkisinden de değerini yitirmeyen bir gerçekliktir. Çünkü teknolojik güç bir ülkenin ulusal gücünü klasik güç araçlarının tekelinden kurtararak ona olabilecek en büyük zenginliği katar. Başlı başına askeri güç olarak kabul edilen bir devletin, yazılım ya da robot teknolojisinde ileri gitmiş olması bu devletin gücü üzerinde eşi görülmemiş bir çarpan etkisi yapacaktır. Ulusal güç tabanının gücü bakımından araç üretebilme zenginliğine sahip bir devlet artık birçok aktörle arasına mesafe koymuş bir aktör haline gelir. Çünkü devlet artık tıpkı pazar ekonomisinde olduğu gibi uluslararası politikada elit marka olmuş bir devlettir. Nitekim Ronald Reagan'ın silahlanma yarışını kazanmada en fazla güven beslediği öge kapitalist sistemin gücünden başkası değildi. Reagan bu konuda "Kapitalist sistem içerisinde bulunan güdüler, bize onlar üzerinde ebediyen teknolojik üstünlük kuracağımız bir sanayi altyapısı vermekteydi." şeklinde konuşmaktaydı(Brown,1994:392). Reagan kapitalist sistemdeki kâr güdüsünün, teknolojik atılımların güvencesi olduğunun altını çizmekteydi.

Böyle bir teknoloji kapasitesi, ABD gibi bir hegemonik gücün kültürel değerlerinin daha hızlı ve düşük maliyetle dış dünyaya nüfuz etmesini beraberinde getirmektedir. Bundan sonra tüm dünyada yaşayan insanlar Amerikan askeri ya da politik gücü ile çizgi roman ikonu Batman ya da bir Hollywood filminin yaptığı etki arasında daha güçlü bağlar kurabileceklerdir. Çünkü Hollywood ya da Oscar Ödülleri ister istemez ABD'nin liderlik ya da yenilmezlik imajını güçlendirmektedir. İşin gerçeği Nye'ın "yumuşak güç" anlayışının bir izdüşümü olan Hollywood "sert güç" tarafından araçsallaştırılmak için son derece idealdir. Bilimsel ve teknolojik çıktılarını etkili biçimde oluşturan bir devlet, kendi kültürel öğeleri de kendi dış politika çıkarları için çok daha düşük maliyetli ve daha etkili biçimde kullanabilir. O ülkede yaşayan insanların benimsediği giyim tarzı, yeme-içme, eğlenme kültürü ister istemez dünyada daha fazla bilinirlik ve yaygınlık kazanacaktır. Tüm bu

kültürel öğelerin etki doğurması bilimsel ve teknolojik gücün yapmış olduğu dinamik etki ile mümkün olur. İşte bu yüzden, “yumuşak güç” olarak görünen olgu aslında ABD’nin güç tabanında var olan potansiyeli uluslararası sistemin daha güçlü emme kapasitesine sahip olabilmesinin bir sonucu olarak, kendisini dünyanın farklı coğrafyalarında daha etkin bir biçimde ifade etmesinden başka bir şey değildir. Çünkü uluslararası politikadaki güç kavramı, sahip olduğu potansiyelin uygun araçlara dönüşmesini sağlayan uluslararası sistemin işleyişinin belirlediği ölçütlerdir. Gücün gerçekte ne olduğunu ortaya koyması açısından temel ölçüt, tıpkı kuvvet kullanma araçları gibi, “yumuşak güç” adı verilen araçların da ABD’nin yenilmez tek güç olduğu anlayışına hizmet etmesiydi.

Nye’in “yumuşak gücü” diğer aktörleri cezbetmek suretiyle kazanımlara ulaşma olarak tanımlaması farklı şekillere girmeye son derece eleverişli bu kavramı katılığa mahkum etmek anlamına gelmektedir. Nye yumuşak gücün gündem oluşturma özelliğinden bahsetmektedir. Amerikan kapitalizminin gerçekliği ve dinamikleri olgun bir kapitalist toplumun cezbedici yaşam tarzları yaratması için mükemmel bir örnek niteliğindedir. Eğer böyle olgun kapitalist bir toplum modeli sekteye uğrarsa, “yumuşak güç” kavramını ister istemez anlamsız kılacağı açıktır. ABD yumuşak gücün ilk akla gelen örneği olarak hemen ön plana çıkmaktadır. ABD sahip olduğu güç ikonlarından ayrı düşünülmeyecek bir güçtür. ABD’ye sahip olduğu hegemonik konumu kazandıran Empire State Building ya da Apple gibi kapitalizmin ikonları olmuştur. Bu ikonlar, Amerikan gücüne küresel saygınlık ve yenilmezlik gücü vermektedir. ABD’ye kazandırılacak her yeni güç ögesi ister “yumuşak” olsun, ister “sert” olsun, ABD’nin yenilmezlik imajına hizmet ettiği sürece herhangi bir farkı bulunmamaktadır; çünkü tümü ABD’nin yenilmezlik ve liderlik imajına hizmet etmektedir ve güç kavramının bölünmezliği ilkesinin tescilinden başka bir şey değildir. İkna gücü, acaba Nye’in sözünü ettiği gibi “yumuşak güce” mi aittir; yoksa yeknesak olarak alınması gereken bütünsel bir güç anlayışına mı? Nye’in iddia ettiği gibi, “sert gücün” kuvvete dayalı olmasının hiçbir geçerliliği yoktur. ABD’nin yumuşak gücüne emsal olarak gösterilen federalizm, demokrasi ve açık pazarlar, yumuşak güç olarak nitelenecek şekilde bir ayırım yapılmasına izin vermeye uygun öğeler değildir (Nye,2011:97).

İşte bu nedenledir ki, Nye’in “yumuşak güç” olarak adlandırdığı kavram Morgenthaucu anlamda klasik gücün ayrılmaz bir parçasından başka bir şey olamaz. Nitekim Benjamin Cohen’in Gramsci’nin hegemonya kavramına benzer bir şekilde, kapitalizmin içerdiği değerler statükoyu sürdürmeye yarayan “ortak akıl” değerlerinden başka bir şey değildir şeklinde değerlendirmesi de tam bu olguya dikkat çekmektedir(Cohen, 2015:42). İşte böyle bir yaklaşım bize “yumuşak” ve “sert” gücün ötesinde, güç kavramının gerçek manasına ulaşmamıza olanak tanımaktadır. Güç, bir aktörün uluslararası politikanın aktörlerine kendisine karşı

gidebilecekleri sınırları çizmek için vardır. Bu gerçek, Nye'in yapmış olduğu ayrımın, güç kavramına bakışının ne kadar dar kapsamlı ve aynı zamanda yapay olduğunu gözler önüne sermektedir. Nye her şeyden önce "yumuşak gücün" karşıtı olarak gördüğü "sert güce" bakışı hatalıdır. Nye sert gücü tehdit ile özdeşleştirmektedir. Ancak tehdit "sert gücün" tek niteliği olamaz. Askeri ve ekonomik gücün birlikteliği sonucunda yükselen bir "sert güç", bunun beraberinde getirdiği küresel konumla saygınlık kazanmış bir güçtür. Devletler çıkarlarını kollamak adına tehdit silahına sarılabilirler; ancak bunun yanı sıra "sert güçle" bir uluslararası örgüt de kurarak diğer devletlerin buna katılmasını sağlayabilirler. Burada can alıcı olan, Morgenthaucu anlamdaki klasik güç kavramının adapte olmaya yatkın kapasitesi sayesinde iç tutarlılığını kaybetmeden bölünmeme özelliğini koruyabilmesidir.

İşte tam bu nedenle, yumuşak güç adı verilen kavram, sert gücün desteği olmadan ayakta durabilecek bir kavram değildir. Diğer bir deyişle, yumuşak gücün ihtiyacını duyduğu oksijeni sağlayan klasik güçten başkası değildir. Yumuşak gücün en zayıf yanı şudur: Sert güç ya da klasik gücün kendi tabanı bulunmasına karşın, Nye yumuşak gücün sert güçten bağımsız bir tabanının ne olduğunu ortaya koyamamaktadır. Gerek "sert", gerekse de "yumuşak güç" aynı tabandan beslendiği sürece, böyle bir ayrım gerekli kılan ne olmuştur?

İşte bu noktada akla gelmesi gereken can alıcı soru, bazı güçlerin bu potansiyele sahip olmalarına karşın neden yumuşak güç olarak değer kazanamamaları ya da önemsenmemeleridir? Yumuşak güç vasfına sahip olup da yumuşak güç olarak incelenme değeri kazanamayan İsviçre, İspanya gibi ciddi sayıda potansiyel aktör olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Bunun nedeni şudur: Eğer bir güç "yumuşak güç" potansiyeline sahip olsa da, eğer alıştığımız türden aktör olma eşiğini geçemezse, Nye'in bahsettiği türden "yumuşak güç" vasfı kazanamayacaktır. Diğer bir deyişle, "yumuşak güç" kavramının oluşumu aslında "sert güç" ile girmiş olduğu etkileşimin yoğunluğuna bağlıdır. Avrupa Birliği dış ilişkilerinde işte bu gerçeği gözler önüne sermektedir.

Avrupa Birliği'nin, yumuşak gücün ABD'ye nazaran daha güzel bir örneğini temsil ettiği bir gerçektir. Buna karşın, "yumuşak güç" araçları aktive edilmemiş durumda olduğu için, Avrupa Birliği yumuşak güç vasfını kazanamamaktadır. İşte bu geçişi yapabilmek için, Avrupa Birliği klasik güç olarak algılanma şeklinde bu kritik eşiği geçmek zorundadır. O zaman "yumuşak güç" araçları aktive edildiği zaman, Avrupa Birliği'nin yumuşak güç vasfından söz edilmeye başlanacağı görülecektir. İşaret ettiğimiz bu noktaya ışık tutması açısından, Avrupa Birliği'nin Rusya ve Ukrayna arasında arabuluculuk yaparak tarafları uzlaştırdığını ya da İŞİD'i ABD'nin gücüne sırtını dayamadan dize getirdiğini düşünelim, İşte o zaman Avrupa Birliği gerçek bir "yumuşak güç" olarak algılanacaktır. Diğer bir deyişle, Avrupa Birliği'nin "yumuşak güç" öğeleri çözünmek suretiyle girerek "sert güçle" daha

etkili bir etkileşim içerisine girecektir. Bu sayede “sert güç” yumuşak güç öğelerinden de daha etkili biçimde faydalanacak ve yumuşak güç öğeleri aktive olmalarından ötürü, daha büyük bir belirginlik kazanacak, daha net bir biçimde görülecektir. Böylelikle, Avrupa Birliği’nin büyük güç olma inancı tüm dünya kamuoyunda yerleşmiş olacaktır. Ancak ne olursa olsun, Avrupa Birliği’nin tüm dünyadaki dış politika seçkinlerinin gözünde klasik bir büyük güç pratiğini başarması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim ABD gücünün Joseph S. Nye tarafından “yumuşak güç” olarak keşfedilmesi aynı şekilde olmamış mıdır?

Nye, yumuşak gücün tamamen yeni bir olgu olmadığını kabul etmektedir. Ancak eğer yumuşak güç yeni bir olgu değilse, o zaman bu aslında Nye’in kendi tuzağına düşmesinden başka bir anlama gelmemektedir; çünkü o zaman böyle bir durum, kaçınılmaz olarak her imparatorluğun kendine özgü bir “yumuşak güç” oluşturabileceği gerçeğine haklılık kazandırmaktadır. Hiç kuşkusuz, *Civus Romanus Sum*¹ Roma İmparatorluğu’na yönelik çekiciliğin en mükemmel örneklerinden birisini gözler önüne sermektedir. Ancak bu çekicilik, Roma İmparatorluğu’nun Roma lejyonları ile fethedilmiş halkların gözünde kazandığı prestij sayesinde mümkün olabilmektedir. Roma İmparatorluğu’nun toprak genişlemesi, Roma ekonomisinin belkemiğini oluşturacak olan köle ekonomisinin ortaya çıkmasına ve kökleşmesine hizmet etmiştir. Roma uygarlığının, toprak genişlemesine bağlı olarak değer bulan bir imparatorluk olmaksızın ortaya çıkamayacağı kuşku götürmez bir gerçektir. Bu değerlerin ortaya çıkmasında Roma yolları büyük pay sahibi olmuştur ki, bu da Roma vatandaşlığını başlı başına cazip kılan bir gerçek olmuştur. Bugünkü anladığımız anlamdaki yollar, Roma’dan önce mevcut değildi. Roma’nın ulaşım ağı imparatorluğun en uzak noktalarına dek uzanacak biçimde, en yetkin biçimde Augustus döneminde(M.Ö. 27-M.S. 14) ortaya çıkmıştır. İşte bu ulaşım ağının sonucu olarak Roma kentleri, forumlarıyla, tiyatrolarıyla, amfi tiyatrolarıyla, tapınaklarıyla yeşermeye başarmıştır ki, bu da Roma’yı fethedilen halkların gözünde başlı başına bir çekim merkezi durumuna getirmekteydi. Bu nedenledir ki, Roma tarihçisi Davis S. Potter, Roma kültürünün yollar sayesinde yayılmasıyla, dünyanın Coca-Cola ve McDonald’s ile Amerikanlaştırılması arasında büyük bir paralellik kurmakta son derece haklıdır (The Roman Empire, Episode 4, ”Grasp of an Empire” ,https://www.youtube.com/watch?v=j_0WDpB_lsY). Görüldüğü gibi, Roma’nın, “yumuşak gücünün” doruklarına ulaşması, Roma’nın askeri gücünün önünü açtığı ve dayattığı uygarlık ve kültür ile mümkün olabilmektedir. Nitekim Roma yaşam biçimi ya da Nye’in ismini vermiş olduğu isimle Roma’nın “yumuşak gücü” Roma lejyonlarının çürüme içerisine girmesi ve barbar saldırılarına karşı çaresiz kalması

---

¹ Ben bir Roma vatandaşım.

sonucunda sönmeye yüz tutmuştur. Roma'nın toprak genişlemesinin sekteye uğramasının ya da Roma Uygarlığı'nın "sert gücünün" erimesinin, bu uygarlığının "yumuşak gücünü" nasıl erittiği açıkça görülmektedir.

Yumuşak gücün, dünya tarihindeki hegemonyacı imparatorlukların yaratmış olduğu özgün gücün nasıl bir sonucu olduğu izcilik hareketinin kökenlerinde de gözlemlenmektedir. Bu yönüyle izcilik hareketi hegemonyacı bir güç pratiğinin bir sonucu olarak İngiliz İmparatorluğu'nun kendi yumuşak gücünü oluşturmasından başka bir şey olmamıştır. Bir İngiliz subayı olan R.S.S. Baden-Powell tarafından kurulan izcilik hareketi, Boer Savaşı ve sonrasında baş gösteren İngiliz toplumunun ve de İngiliz İmparatorluğu'nun bekası endişesi sonucunda ortaya çıkmıştır (Kumar,2017:356). Çünkü Baden-Powell'a göre, izcilik sadece sınıf ve din gibi iç bölünmelerin önüne geçmiyor, aynı zamanda İngiliz Uluslar Topluluğu için de bir çimento işlevi görüyordu(Kumar,2017:356). 1930'ların başlarında imparatorluğun sınırları dahilinde 1.5 milyon kadar izci bulunmaktaydı ki, bunların sadece 326 bini Hindistan'daydı(Kumar,2017:356). Bu yönüyle izcilik hareketinin İngiliz İmparatorluğu'nun içinde bulunan halklar üzerinde, imparatorluğun cazibesini artırma işlevi gören bir hareket olduğu bir gerçektir.

Büyük güçlerin ve özellikle tarihteki belli başlı imparatorlukların yumuşak güç ya da yumuşak güç sembolleri yaratmada önceliklerinin bulunması hiç de şaşırtıcı gelmemelidir. İmparatorlukların konumlarını perçinlemelerine paralel olarak, yumuşak güç vasfı kazanmaları doğal bir süreç halini alır. Hans Morgenthau, bir gücün emperyalist güç vasfını kazanması durumunda nasıl doğal olarak aynı zamanda yumuşak güç statüsü kazanacağını Fransız emperyalizmi örneğinde çok güzel biçimde betimlemektedir:

"Din dışı alanda, Fransa'nın uygarlaştırıcı misyonu, Fransız emperyalizmin potansiyel silahı olmuştur. Fransız uygarlığının çekici niteliklerinin Fransız dış politikası için maksatlı kullanımı Birinci Dünya Savaşı öncesinde Doğu Akdeniz'e kıyıdaş ülkelerdeki Fransız emperyalizminin temel taşlarından birisini oluşturmaktaydı. Fransa'ya her iki dünya savaşında yardımına gelen tüm dünyadaki halktan gelen beğeni dalgası, Fransız askeri emperyalizmini daha sonraları her iki dünya savaşının zafer yıllarında güçlendiren Fransız kültür emperyalizminin meyvesiydi. Kültür emperyalizmi ulusal kültürün yayılması şeklinde benzersiz biçimde daha az mekanik ve disipline ediciydi, fakat totaliter türünden mutlaka daha az etkisiz değildir. Sonraki, birincil olarak siyasal felsefenin doğal çekiciliğinden faydalanırken, önceki bir dış ülkenin nüfuzlu çevrelerini- bu çevreler o uygarlık ile eşit değerde çekiciliğe sahip siyasal hedefler ve yöntemler bulmaya yönelene de-entelektüel olarak etki altında bırakmaktadır" (Morgenthau,1968: 59).

İktisat tarihçisi Michel Beaud, "Kapitalizm Tarihi" isimli eserinde gücünün doruğuna ulaşmış olan İngiliz İmparatorluğu'nun nasıl üstünlüğünü simgeselleştirecek ikonalar yarattığını ve bu sayede de "sert gücün" nasıl etkili "yumuşak güç" öğelerini salgılayabildiğini gözler önüne sermektedir.

“İngiliz üstünlüğünden hangi bay kuşku duyabilir? İngiliz çılgınlığı Avrupa'nın varlıklı kesimlerinin içine işlemiştir. İngiliz modası erkek zerafetinin sembolü haline gelmiştir. İngiliz sporları olan beyzbol, basketbol futbol, tenis ve rugby daha da fazla taklid edilmekte ya da uyarlanmaktaydı. Açık hava maçları ve temiz oyun devri başlamış oldu. 1896 Atina Olimpiyatları ile olimpiyatın yeniden doğuşunu gerçekleştirenin Fransız Pierre de Coubertin olmasına karşın, bundaki İngiliz etkisi inkar edilemez. İngiliz birlikleri ve üst düzey memurları, dünyanın her yerindeydi; İngiliz turistleri Akdeniz çevresindeki en cazip yerleri istila etmiş; dünyanın en uzak köşelerini de keşfe çıkmıştı. Rudyard Kipling, İngiliz'in en seçkin temsilcisi olduğu beyaz adamın büyüklüğü ve sorumluluğundan, yani “beyaz adamın yükünden” bahsetmekteydi. Lord Baden-Powell, Boer Savaşı'na katıldıktan sonra izciliği kurdu ve “Erkek Çocuklar için İzcilik”i çıkardı. Onbeş yıl öncesinde de, Sir Arthur Conan Doyle, pragmatizm ve katılık ile sezgi ve çıkarılsamanın hoş bir sentezini yansıtan Sherlock Holmes karakterini yaratmıştı.” (Beaud,2001:141).

İngiltere'nin gücü, zenginliği inkar edilemezdi. İngiltere dünyanın başkenti, sterlin de uluslararası geçerli para birimi idi. İngiliz egemenliği 5 kıtaya yayılmıştı ve İngiliz kapitalizmi de bu egemenlikten büyük bir gelir elde etmekteydi (Beaud,2001:141). Tarihçi Niall Ferguson da İngiliz İmparatorluğu'nun on dokuzuncu yüzyılda misyoner vaazları ve İngiliz gazeteleri yoluyla sömürge halkları üzerinde yumuşak güç kullandığını belirtiyor (Ferguson,2003:18-24).

Tüm bunlar bizi, gücün bölünmesi mümkün olmayan bir kavram olduğu sonucuna götürmektedir. Devletler yumuşak ve sert güç vasıflarına eş zamanlı olarak sahip olacak aktörler değildir. Uluslararası politikadaki güç kavramı sert ve yumuşak olarak ikiye ayrıştırılacak bir değere indirgenemez. Sözgelimi, bir “Uluslararası Politika Giriş” dersinde, güç kavramı açıklanırken “Güç ikiye ayrılır. Birincisi sert güçtür, ikincisi ise yumuşak güçtür.” şeklinde bir ayırım yapıldığında bu, yumuşak güce alternatif bir kapasite olarak görme ve sert güçten bağımsız gelişim şansı vermek anlamına gelecektir. Eğer yumuşak güç, Nye'in iddia ettiği gibi ayrı bir kavram ise o zaman herhangi bir güç rahatlıkla “ Benim dış politikadaki yolum yumuşak güçten geçer.” diyebilmelidir. Ya da tıpkı bir gazetenin yazılı basından çıkıp dijital platforma geçmesi gibi, bir aktör devlet de kendisini avantajlı saydığı için “yumuşak güç” rolü olmayı seçebilmedir. Ne var ki, “yumuşak güç” olma konusunda bağımsız bir irade sergileyecek gücü ve cesareti kendisinde bulamaz; çünkü güç parametrelerini belirleyecek olan uluslararası sistemdir.

Nye'in yumuşak güç dediği aslında realizmin klasik metinlerinin alışık olmadığı bir şey değildir; Nye'in yumuşak güç olarak adlandırdığı kavram rahatlıkla realist metinlerde rastlanabilir. Hans J. Morgenthau, “Uluslar Arasındaki Politika” isimli eserinde kültür emperyalizmi olgusunu açıklarken şu savı öne sürmekteydi:

“Kültür emperyalizminden kastetmek istediğimiz emperyalist politikaların anlaşılması en zor olanı olduğu kadar eğer tek başına hedefine ulaşması durumunda

emperyalist politikaların en başarılısı olduğudur. Bir yurdun fethini ya da ekonomik yaşamının denetimini değil, iki ulus arasındaki güç ilişkilerini değiştirmek için insanların aklını fethetme ve denetim altına almada araç olmayı amaç edinir. Eğer kültürü ya da daha spesifik olarak siyasi ideolojiyi tüm somut emperyalist hedefleriyle birlikte düşündüğü zaman, A devleti B devletinin tüm vatandaşlarının tüm beyinlerini fethederek N politikalarını belirlediği zaman, o zaman A devleti daha kesin bir zafer kazanmış olacak ve üstünlüğü başka bir askeri fatihe ya da iktisadi efendiye göre daha sağlam temellere dayandırmış olacaktır. A devleti hedeflerine ulaşmak için tehdit etmek ya da askeri güç kullanmak ya da ekonomik baskı gücüne gereksinim duymayacaktır; o amaç için B Devleti'nin kendi isteğine boyun eğdirilmesi daha üstün ve daha çekici siyasi felsefenin inandırıcılığı tarafından çoktan gerçekleştirilecektir” (Morgenthau,1968:57).

Anlaşılabacağı gibi, Morgenthau'nun sözünü ettiği “daha üstün ve daha çekici siyasi felsefe” Nye'in “yumuşak güç” kavramından başka bir anlama gelmemektedir.

Nye yumuşak güç kavramının kökenini sert güce daha yakın düşen kavramın oluşumunda aramaktadır ve düşünce üzerindeki gücü E. H. Carr'ın düşüncesine benzer biçimde yumuşak gücün oluşumunda yer ettiğini düşünmektedir. Carr, gücü askeri, ekonomik ve düşünce üzerindeki güç şeklinde üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutmuştur(Carr,1946:108). Carr bu sınıflandırmayı yaparken bunu klasik güç nosyonunun dışında düşünmemiştir.

“Uluslararası alanda siyasi güç, tartışma amacıyla üç şekilde sınıflandırılabilir: (a) askeri güç (b) ekonomik güç (c) düşünce üzerindeki güç. Bununla birlikte, bu sınıflandırmaların yakinen birbirlerine bağımlı olduğunu göreceğiz ve kuramsal olarak ayrılabilir olmalarına karşın, uygulamada bir devletin belli bir zaman dilim içerisindeki güçlerinin bir türünün diğerlerinden yalıtılmış olduğunu düşünmek zordur. İşin aslına bakılırsa, güç bölünmez bir bütündür”(Carr,1946:108).

Uluslararası ilişkiler disiplininin bir diğer büyük ismi olan Kenneth Waltz da “yumuşak gücü” ayrı bir güç çeşidi olarak düşünmez. Kenneth Waltz'un “yumuşak güç” hakkındaki görüşleri şu şekildeydi:

“Yumuşak güç, sert gücü izler. Eğer sert gücünüz varsa, yumuşak gücünüz de var demektir. Kimin 1930'lar da ve yeniden 1950'li yıllarda yumuşak gücü vardı, hangi ülke? Sovyetler Birliği'nin! John Kennedy'e 1960'lardaki başkanlık seçimlerini kazandıran slogan, “Ülkeyi yeniden harekete geçirmek lazım, Ruslar geliyor.” olmuştur” (Beyer,2007:62-63).

Bu bağlamda Soğuk Savaş'ın sert güç-yumuşak güç ayrımını çözümlenmek bakımından son derece aydınlatıcı bir dönem olduğunu düşünmekteyim. Soğuk Savaş'ın, iki “sert güç” arasında diplomasi tarihinin tanık olduğu ” en amansız güç çatışması olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Fakat Soğuk Savaş bile “sert” ve “yumuşak güç” arasındaki sınırları belirsiz kılan bir güç mücadelesine dönüşmekte gecikmemiştir. Örneğin 4 Ekim 1957'de Sovyetler Birliği tarafından uzaya fırlatılan

Sputnik uydusu, Nye'in savunduğu gibi bir yumuşak güç durumu muydu? (Nye,2004:74)

Bilindiği üzere, Sputnik olayı ilk kıtalararası füze teknolojisine işaret eden bir teknoloji olmuştur ve bunun yanı sıra da dünya kamuoyu üzerinde teknolojik yenilik getirmesi bakımından çekim gücü etkisi yapmıştır. Sputnik'ten sonra 12 Nisan 1961'de Yuri Gagarin'in uzaya giden ilk insan olması, Sovyetler Birliği'nin dünya kamuoyu üzerindeki teknolojik anlamdaki çekiciliğini ya da çekim gücünü artırmıştır. Yuri Gagarin'in uzay yolculuğunun başarılı biçimde sonuçlanması, Amerikan medyasında, tarafsız devletleri Sovyet sisteminin üstünlüğüne sevk edeceği şeklinde bir endişeye yol açmıştır (McDougall,1985:317). Bu bağlamda, Mısır lideri Cemalabdül Nasır'ın uzaydaki ilk insanın sadece bilimsel bilgiyi derinden sarsmayıp, fakat aynı zamanda alışlagelmiş askeri ve siyasi eğilimleri sarsacağı şeklindeki sözleri son derece anlamlıydı(McDougall,1985:247). Bu gerçek, Gagarin'in uzay yolculuğunu bir devletin dış politikasının ya da diplomasisinin elde ettiği mükemmel derecedeki bir "yumuşak güç" örneği haline getirmektedir. Bu, Soğuk Savaş'ı hiç kuşkusuz "yumuşak güç" savaşı ya da "yumuşak güç soğuk savaşı" konumuna sokacaktı ki, bu nitelermelerin Soğuk Savaş'ın gerçekleri ile ters düşeceği açıktı.

İşin aslı, hem Sputnik, hem de Gagarin olaylarında karşımıza çıkan "yumuşak güç" nitelendirilmesinin altında devletlerin ulusal güç tabanlarındaki vazgeçilemez öğelerden biri olan teknolojik ve bilimsel gücün yatması gerçeğidir. Sovyet Uzay Programı'nın başında bulunan kişi olan Sergey Korolev sadece Vostok-3KA² yı tasarlayan başmühendis değil, aynı zamanda Sovyet kıtalararası balistik füze teknolojisinin gelişimine başlıca katkıları yapmış kişi konumundaydı. Joseph Nye, Sovyetler Birliği'nin kendi gerçekliği içerisinde yumuşak güç arayışına çıkarken, kendi tuzağına düşmekten kurtulamamaktadır.

Gerçekten de Joseph Nye, Soğuk Savaş içerisinde girmekle altından kalkamayacağı bir tuzakla karşı karşıya bulmaktadır kendisini. Sovyet lideri Nikita Kruşçev ile ABD Başkan Yardımcısı Richard Nixon'ın 1959'da yapmış olduğu ünlü "Mutfak Tartışması"(Kitchen Debate) bu mantığa göre en güçlü iki sert güç arasındaki "yumuşak güç" tartışmasından başka bir şey değildi. Moskova'daki Amerikan Ulusal Sergisi'nin açılışında, Kruşçev ile Nixon 24 Temmuz 1959'da fuar için kurulmuş olan model bir mutfağın önünde kapitalizm-komünizm atışması içerisine girmişlerdir(The Kitchen Debate-transcript, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1959-07-24.pdf>). Açıkça görüleceği gibi, "Mutfak Tartışması ya da dönüştüğü haliyle "Mutfak Atışması", her iki tarafın da kendi ekonomik sistemlerinin üstünlüğünü sergilemeye çalıştıkları bir

---

² Yuri Gagarin'in uzay yolculuğunu yaptığı uzay kapsülü.

propaganda savaşından başka bir şey değildi. Amerikan sanayi ürünlerinin sergilendiği bir serginin, rakip iki ekonomik sistem tartışmasını yapıldığı bir tartışmaya hatta atışmaya dönüşmesi kendisine Soğuk Savaş tarihi içerisinde kalıcı bir yer kazandırmıştır.

Kruşçev ile Nixon birlikte sergiyi gezerlerken Kruşçev'in gözüne bir limon sıkma makinesi ilişti. Kruşçev bu makineyi oldukça anlamsız buldu ve limon sıkmak için bir limon dilimini alıp çaya atmak ve daha sonra da kaşıkla birkaç damla çaya sıkmanın yeterli olacağını söyler. Hatta Kruşçev bir ev kadını için bu makineyi kullanmanın limonu elle sıkılmaktan daha fazla zaman alacağını söyleyerek, limon sıkma makinesinin pratikte bir yarar sağlayamayacağını belirtir. Zaten Kruşçev'in amacı Amerikan yaşam biçimini olabildiğince yerin dibine batırarak ABD'ye propaganda fırsatı vermemek idi.³ Ancak bu ayaküstü konuşmanın asıl önemli yanı, limon sıkacağı konusunda başlayan tartışmanın alevlenerek iki zıt siyasi ve ekonomik sistem arasındaki atışmaya dönüşmüş olmasıdır. (The Kitchen Debate-transcript, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1959-07-24.pdf>).

Böyle bir ideolojik kapışmada, “sert güç-yumuşak güç” arasında nasıl bir çizgi çizilebilir? “Sert güç” adına yapacağın her şey, “yumuşak güce” hizmet etmekten başka bir işe yaramayacaktır (ya da tersi). Soğuk Savaş'ın yarışı kazanma bakımından temel mantığı, iki zıt sosyo-ekonomik sistemin ya da basitçe iki farklı yaşam biçiminin hangisinin bitiş çizgisini geçeceği olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Bu nedenle, Soğuk Savaş'a kültürel silah anlamına gelecek çok sayıda aracın dâhil olması yadigarlanmamalıdır. Nitekim “Barbie bebeği” bir kız çocuğu oyuncuğu olmasının ötesinde aynı zamanda Soğuk Savaş kültürünün de bir parçası olduğu kuşku götürmez bir gerçektir (Whitfield, 1996:71). Çünkü salt oyuncak olmasının ötesinde başlı başına bir yaşam biçimi anlamına gelen “Barbie bebeği”, kolaylıkla revizyonist güçlere karşı çizgi çizerek onların gidebileceği sınırları tayin eden kapitalist kampın güç ikonuna dönüşmüştür. Demek ki, bir kapitalist kültür aracı ya da ikonu çekim merkezi olmayı beklemeden doğrudan saldırı niteliği kazanabilmekte. En azından, saldırı ile çekim merkezi olma arasına çizgi çekme mümkün olamamaktadır.

Açıkça görüldüğü gibi, Nye “yumuşak güç “ olarak adlandırdığı kavramı çok bildik bir dış politika aracı olan ideolojik propaganda ile karıştırmaktadır. Dolayısıyla ortaya atılmış olduğu bu kavramın diğer kavramlar ile arasındaki sınırın ne olduğu belirsiz kalmaktadır. Nye'in tüm eserlerinde dikkati çeken nokta, bir devletin dış ilişkilerinde kendisini gösteren ideoloji ögesine değinmekten kaçınır bir tutum içerisinde olmasıdır. Bu da ister istemez, “yumuşak güç” kavramı ile ideoloji ögesinin iç içe geçmesi şeklinde olumsuz bir durum yaratmaktadır. Eğer Nye'in iddia ettiği gibi Vatikan'ın “yumuşak gücü” varsa, Castro Kübası'nın da dünyadaki

---

³Khrushchev Remembers,s.364-366

komünizme inanan kitleler üzerinde bir “yumuşak gücü” vardı. İdeolojinin, klasik güçten ayrı tutulabilecek kendisine özgü bir çekiciliği bulunduğu bir gerçekliktir. O halde, bu mantığa göre Küba için Che Guevera “yumuşak güç” değil de, neydi? Ancak ideolojik unsur o kadar güçlü ve kapsayıcıdır ki, “yumuşak gücün” bağımsız olarak varolmasına herhangi bir şans tanımamaktadır. Nye, Amerikan “yumuşak gücünün” büyümesinde ABD ve SSCB arasındaki akademik ve bilimsel değişimin önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir(Nye,2004:46). Nye, bu yargısı adına eski KGB görevlisi Oleg Kalugin’in şu sözlerini aktarmadan geçemiyor. “Bilimsel ve akademik değişimler Sovyetler Birliği için Truva atı idi; Sovyet sisteminin tükenişinde çok büyük bir rol oynadılar.”(Nye,2004:46). Benzer şekilde, CIA’nın 1950’lerin başında gelişmekte olan dünyada yeni kanaat önderlerinin yetiştirilmesi amacıyla Harvard Üniversitesi’nde Henry Kissinger’ın başında bulunduğu “International Seminar” ı finanse etmede başrolü oynadığını da biliyoruz(Isaacson,1992:69-72). Tüm bunlar göz önüne alındığında, “yumuşak güç” bir devletin ulusal gücü adına araçlandığı öğeleri(propaganda, kültürel nüfuz) olmaktan kurtularak nasıl ayrı bir sınıflandırmaya konu olabilir ki? Amerika Birleşik Devletleri Soğuk Savaş’ı kazanmış olabilir; peki o zaman Soğuk Savaş’ı Nye’in sınıflandırmasına göre kim kazanmıştır? ABD’nin Soğuk Savaş zaferi, güç kavramının sert ve yumuşak şeklinde ikiye bölünebilmeye olanak tanımaya yatkın olmadığını gözler önüne sermiştir.

4.YUMUŞAK GÜÇ NEDEN TEMELSİZ BİR KAVRAMDIR?

Yumuşak güç kavramının özünde, devletlerin gücü seçici bir biçimde kullanabileceği düşüncesi yatmaktadır. Doğal olarak bundan güç yumuşak olarak seçici bir biçimde kullanılacak olursa, “sert güce” teslim olmadan ya da ihtiyaç duymadan kendi dinamik ve de etki alanını yaratabileceği sonucu çıkmaktadır. Böyle bir bakış son derece temelsizdir; çünkü devletlerin aktör olarak potansiyel gücü nüfuzla dönüştürmeleri uluslararası sistemin çizmiş olduğu sınırlara verecekleri uygun yanıtlar sayesinde olmaktadır. Hegemonik güç pratiklerinin hegemonik devletlere yarar sağlaması uluslararası sistemce yeniden üretebilir olmasından ileri gelmektedir. Bugün küresel ya da bölgesel ölçekte olsun belli başlı aktörler, sahip oldukları konumu uluslararası sistemin işleyiş mantığının onlara bir tür “yeşil ışık” yakmış olmalarına borçludurlar. Bu “yeşil ışık” da, Nye’in “sert güç” olarak adlandırdığı ölçütleri karşılamaktan başka bir anlama gelmemektedir. Bu uluslararası politikanın belli başlı aktörlerini nüfuzlu aktörler olarak nasıl “yumuşak güç” aktörlerine bürünebileceğini ve bunu nasıl daim kılacakları sorusunu akla getirmektedir.

ABD, Avrupa Birliği, Rusya ve Çin’i ele alarak yumuşak güç niteliklerini ele aldığımızda, bu aktörler “sert gücün” belirlemiş olduğu ölçütler tarafından önümüze getirilmiş olmuyorlar mı? O zaman uluslararası politikanın aktörleri meşruiyetlerini

sert güç ölçütleri ile kazanılıyorsa eğer, “yumuşak güç” kavramının sınırlarını belirleyecek olan da ister istemez “sert güç” olması son derece doğaldır. Bugünkü uluslararası sistemin koşulları altında bir aktörün değeri, diğer aktörler üzerindeki nüfuz derecesine bağlı olarak belirlendiğine göre, “yumuşak gücün” izdüşümleri olarak kabul edilen “Hollywood ya da McDonald’s” gibi ikonlaşmış değerler nasıl kendi ayakları üzerinde durabilme şansına sahip olabilir?

Eğer bir kavram var olacak ve de bir disiplin içerisindeki konumunu sağlamlaştırarak, kendisini derinleşmenin gerektireceği maliyetlerden korumasını bilmelidir. Çünkü kavram Nye’in düşündüğünün aksine, derinleşmenin maliyetini karşılama anlamında alana uyum yeteneği sergilemekten son derece uzaktır. Diğer bir deyişle, “yumuşak güç kavramının” güç kavramının doğası ve dinamikleriyle bağdaşması mümkün değildir. Nye’in, kavramı derinleştirme arayışı, aslında Nye’in tam da “sert güç” adını verdiği kavramın kendisine zarar verici etkiler yapmaktadır.

Nye yapmış olduğu sert güç-yumuşak güç ayırımında kurumları, değerleri ve kültür politikalarını yumuşak gücün en yakın kaynakları olarak göstermektedir (Nye,2004). Ancak bunun tam aksine, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönem bize kurumların, değerlerin ve kültür politikalarının nasıl klasik gücün, “sert kısmı” tarafından şekillendirildiğini yeterince göstermiştir. Liberal uluslararası düzene dayalı değerler ABD’nin İkinci Dünya Savaşı sonunda doldurmuş olduğu boşluk olmadan nasıl oluşturulabilirdi? ABD’nin İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki konumu gücün “sert” ve “yumuşak” kısımlarının birbirinden ayrılmaz olduğunu göstermek bakımından çarpıcı bir örnektir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD öyle bir eşizlik içerisindeydi ki, askeri gücü inandığı değerlerden ayrı düşünülmesi mümkün olamazdı Böyle bir askeri güç olmaksızın, ABD’nin vermiş olduğu taahhütlere kim güvenebilir, savunacağı değerlerin gücüne kim inanabilirdi? Nitekim ABD Başkanı Dwight Eisenhower özgürlüğün bir yaşam tarzı olarak, ABD’nin Soğuk Savaş’taki konumu bakımından nasıl başlı başına çekim merkezi haline getireceğini vurgulamaktaydı.

“İnsanların zihinleri için verilecek olan mücadele, ‘Amerika’nın Sesi’ni” borazan gibi bağırarak amacıyla Kongre tahsisatlarını üçe katlayarak değil, ancak ‘Amerika’nın Sesi’nin’ konuşmasını sağlayacak doğru mesajla mümkün olabilir. Ulus olarak her söylediğimiz, her yaptığımız ve de her ne söyleyemediğimiz ya da yapamadığımız, diğer memleketler üzerinde etki uyandıracaktır. Oradaki erkek ve kadınların zihin ve iradelerini etkileyecektir.”(Bowie ve Immerman,1998:77).

Görüldüğü gibi, ABD’nin benzersiz askeri üstünlüğünün “yumuşak güç” kavramının iç tutarlılığına zarar verdiği açıkça görülmektedir. Aslında Nye “yumuşak güç” kuramına haklılık kazandırmak açısından ideal “yumuşak güç” olmaya yatkın İspanya, İsviçre gibi “sert güç “ vasfına sahip olmayan ülkeleri hareket noktası olarak almalıydı. ABD’nin sahip olduğu konum “yumuşak güç” vasfının kolaylıkla buharlaşmasını yol açabilir. Çünkü ABD için esas baskın çıkacak

olan askeri üstünlüğüne dayalı olarak hegemonik konumunun sürdürülmesidir. Eğer ABD en büyük siyasi, ekonomik ve askeri güç olarak bu eşsiz konumunu yitirecek olursa, ABD'nin yumuşak güç vasfından söz eden olacak mıdır acaba? Çünkü uluslararası düzenin ulaştığı seviye henüz askeri ve ekonomik gücü birleştirerek bunu siyasi güce dönüştüren güçlerden başkasının algılamaya sahip bir duyuya sahip değildir. Bu nedenden ötürü, Nye'in yumuşak gücü oturtmaya çalıştığı bu kavram uluslararası politikanın bugünkü işleyişine henüz daha yatkınlık kazanmamış bir kavramdır. Eğer yumuşak güç gerçekten var olmuş olsaydı, bazı devletlerin ister istemez kendilerini yumuşak güç ilan etmeleri sonucunu doğuracaktı. İsviçre ya da İspanya, neden yumuşak güç olarak uluslararası politikanın “sert güçlerine” seçenек oluşturamamaktadır? Çünkü bugünkü uluslararası düzen ve sistemin işleyişi, bu ülkelere dünya politikasında nüfuz sahibi olacakları bir konum sağlayamamaktadır. Ancak güç kavramı en azından uluslararası politikanın bugün çizmiş olduğu koşullarda bölünemez bir olgu olduğu için bağımsız olarak “yumuşak güç kavramının” ortaya çıkmasına olanak tanıyamaz.

Tüm bunlara ek olarak, Nye yumuşak güce bağımsız bir anlam atfederken, aslında bunun varabileceği tüm olumsuz sonuçlara da davetiye çıkarmaktadır. Eğer yumuşak güç bir gerçeklik ise, o zaman ister istemez kaçınılmaz olarak “yumuşak güç” çatışmalarının ya da savaşlarının çıkacağı anlamına gelecektir. Çünkü Nye, yumuşak güç ile realizm arasında bir çelişkinin olmadığını da ifade etmekten de çekinmemiştir(Nye,2011:82). Eğer yumuşak gücün başlı başına bir çekiciliği olursa, bu devletlerarasındaki yumuşak güç çatışmasını başlı başına bir olasılık haline getirecektir. O zaman devletlerarasında yumuşak güç savaşı nasıl şekillenecektir? Tarafların sahip oldukları, cazibe gücü, “yumuşak güçler” arasında bir tür cazibe savaşına dönüşecektir. Her iki taraf da, böyle bir propaganda savaşını kazanmak için teknolojik güçlerini maksimum düzeye çıkartmakta tereddüt etmeyeceklerdir. O zaman da “yumuşak güç “ savaşı ile ideolojik savaş arasındaki farkın sıfırlanacağı ortadadır. Böyle bir ortamda “yumuşak güç “ üstünlüğü ekonomik güç üstünlüğünde nasıl ayrı tutulabilir mi ki? “Yumuşak güç” konusunda yapılacak her tartışmanın bir ülkenin ya da ulusun tüm siyasi ve ekonomik gücünün tartışılmasını da beraberinde gerektireceği açıktır.

Nye'in savlarını daha da zayıflatan bir başka nokta da, böyle bir ayrımı yaptıktan sonra “sert ve yumuşak” güç arasındaki etkileşimden bahsedebilmesidir(Nye,2004). Ancak 2004'teki “Yumuşak Güç” (Soft Power) kitabından sonraki “Yönetecek Güçler” (Powers to Lead) kitabında “yumuşak güce” olan bakışı değerinde bir şeyler yitirmiş şekilde bakmaktadır. Söz konusu kitapta Nye, “Yumuşak gücün iyi ve kötü amaçlar için kullanılabilir.” derken bir kavramı daha iddiasız bir hale getirdiği ortadadır(Nye,2008). Kavram hangi amaçlarla kullanılırsa kullanılsın, kötü amaçlar söz konusu olduğunda kavramdan “sert gücün”

kazançlı çıkacağı ortadadır. Dahası, Nye 2011 yılında yayınlanan *Gücün Geleceği*(The Future of Power) isimli eserinde, 2004 yılında yayınlanan “Yumuşak Güç” ve 2008 yılında yayınlanan “Yönetecek Güçler” isimli eserlerinde yaptığı sert güç-yumuşak güç ayırımından artık kendini sıyırmak zorunda olduğunu hissettiği göze çarpmaktadır. Bu eserinde Nye artık “sert güç” ile “yumuşak gücü” adeta ikiz kardeş gibi kullanmakta da bir sakınca görmemektedir. Nye, “Deniz gücü savaş kazanmak için kullanılabilir(sert güç), aynı zamanda gönül ve akılları da kazanabilir (yumuşak güç)” (Nye,2011:21) Emretme gücü kurum oluşturabilirken, oydaşma gücü(co-optive power) askeri ittifak ya da ekonomik yardım gibi yumuşak güç de yaratabilir(Nye,2011:21) şeklinde konuşurken aslında kendi tuzağına düştüğünün farkında değildir. Eğer her ikisi arasında bu kadar büyük bir geçişkenlik bulunuyorsa, o zaman böyle bir ayırma ne gerek var sorusu kendiliğinden akla gelmektedir. Nye yumuşak güç kuramını kurtarmak adına yumuşak güçle sert gücü adeta “sarmaş dolaş” hale getirmektedir.

5.SONUÇ

Yumuşak güç kavramının küreselleşme dinamiği düşünüldüğünde cezbedici bir çekim gücü yarattığı açıktır. Bunu küreselleşmenin geldiği noktada güç kavramının doğurduğu yansımaların sonuçlarından biri saymak gerekir. Bu yansıma, uluslararası ilişkilercileri yanılsamalara sürükleyecek ölçüde güçlü etkiler yapmaktadır.

Güç kavramı seçici kullanıma ve ayırtırmaya olanak tanıyan bir kavram değildir. Çünkü güç kavramı ancak ve ancak uluslararası sistemin çizdiği sınırların izin verdiği ölçüde evrim geçirmeye ya da değişim geçirmeye elverişli bir kavramdır. Eğer “yumuşak güç” bir gerçeklik olacaksa, kendi özerk alanını sert güç olmadan oluşturabilmelidir. Ancak bugünkü “yumuşak güç” anlayışı bunun çok uzağındadır. Sert güçten yoksun bir yumuşak güç, bir aktöre uluslararası politikayı daha seçici bir biçimde biçimlendirmesine olanak tanımamaktadır. “Yumuşak güç” hiç değilse bir aktöre dış politikasında sert güce ihtiyaç duymaksızın dış politika hedeflerine en düşük maliyetle ulaşabilme şansı verebilmelidir. Diğer bir ifadeyle devletlerin dış politika araçları, uluslararası politikanın işleyişine uyum sağlayabilmeli, uluslararası sistemin belirlediği ölçütleri karşılayabilmelidirler. Böyle bir ortamda, klasik gücü yaşamasına olanak tanıyan devlet merkezli bir uluslararası sistem “yumuşak güce” nasıl yaşama şansı verebilir? Eğer uluslararası politikada güç kavramı var olacak ve de esenliğini sürdürebilecekse, kendi iç tutarlılığını korumak zorundadır. Uluslararası politika ancak dış politika eylemleri kendi iç işleyiş mantığıyla bağdaşması durumunda işleyecek bir alandır. Bu nedenle gücün uluslararası politikaya seçici yanıtlar vermek gibi bir şansı bulunmamaktadır.

Dahası, bir devlet sözü edilen yumuşak güç vasıflarını karşılansa bile uluslararası politikanın çizmiş olduğu sınırlarla karşı karşıya kalan bir devletin, “yumuşak güç” kimliğini koruması ne kadar mümkün olabilir ki? O halde ortaya

çıkacak olan “sert güç-yumuşak güç” çatışmasında, “sert güç”, “yumuşak güce” baskın çıkacaktır. Kısacası “sert gücün”, “yumuşak güce” yaşam şansı vermeyen boğucu bir etkisi olacaktır. Herkesin “gözünün üzerinde olacağı bir tepe” olmak yumuşak gücü aşan bir nitelik ve statüdür.

“Yumuşak güç” uluslararası ilişkiler literatürüne bir kavram olarak girme adına gerekli olan iç tutarlılığa sahip değildir. Yukarıda gördüğümüz gibi, “yumuşak gücün” nerede başlayıp bittiği ve de “sert gücün” nerede başlayıp bittiği kesinlikten uzak kalmaktadır. Nye kavramı derinleştirmeye çalıştıkça, kavram kendi iç çelişkilerini daha da fazla sergilemeye başlamaktadır. İşte tüm bu nedenlerden ötürü, uluslararası politikanın işleyişi realist mantıktan kesin bir kopuş sürecine girmediği sürece, uluslararası politikada yumuşak güç kavramına yer olamayacağı sonucu çıkmaktadır. Nye’in ortaya atmış olduğu “yumuşak güç” kavramı, realist güç tanımlamasının ya da güç çekişmesinin mantığının rahatlıkla içselleştirebileceği bir araç olmasından ötürü, bu “yumuşak gücün” bir yanılısamanın ötesine gidemeyeceğine haklılık kazandırmaktadır. Yumuşak güç sert güç adı verilenden ayrı tutulacak kadar yumuşaklığa sahip değildir. Nye’in böyle bir yanılısamaya ve de tuzağa düşmesinin nedeni ABD’nin küreselleşmeden en fazla yararlanan güç olarak, tek kutupluluğa yakın bir uluslararası sistemin araç zenginliğini kitlelere doğru daha düşük maliyetle kullanabilme özelliğidir. Böyle bir çarpıcılık Nye’i “yumuşak gücün” alternatif bir güç olduğu yanılısamasına sevk etmiştir. Yumuşak güç şeklinde bir kavram kendi ayakları üzerinde durabilecek gerçekçi bir kavram olmadığı zaman, “sert güce” de gerek kalmayacağı ortadadır.

Kavramın kuşkusuz en olumsuz etkisi devletler adına abartılı beklentiler yaratmış olmasıdır. Çünkü kavramın uluslararası politikanın güç merkezli alışılmış mantığı varlığını koruduğu sürece etkili bir biçimde yaşama geçirilmeye elverişli bir kavram olamayacağı anlaşılmıştır. Kavramın sınırlarının zaten klasik güç kavramı tarafından çizilmiş olmasından ötürü buharlaşmaya açık bir kavram olduğu zaten baştan bellidir. Hegemonik güçler, güç mücadelesi şeklindeki güç pratiklerine devam ettikleri sürece, doğal olarak hiçbir aktör diğer “yumuşak güçleri” taklit etme gereksinimi duymayacaktır. Bu nedenle bugünkü uluslararası sistem hiçbir aktöre “sert” ile “yumuşak” arasında tercih yapma şeklinde bir şans tanımayacaktır. Diğer bir deyişle, ister küresel olsun, ister bölgesel olsun nüfuzlarını “sert güce” borçlu oldukları sürece, “sert güç” adına gözlemlenecek bir zayıflama, herhangi bir biçimde “yumuşak gücün” ayakta kalmasına şans tanımayacaktır.

Güç kavramının evrimsel anlamda bir değişimden geçtiği yadsınamaz bir gerçektir. Ancak uluslararası politikanın işleyişi temel mantığını koruduğu sürece, güç kavramı da bölünmez, parçalanamaz mantığını korumaya devam edecektir. Eğer “yumuşak güç” diye bir kavram var olacaksa, “sert güç” ile herhangi bir çatışma

içerisine girmemesi gerekir ki, bunun öngörülebilir gelecekte gerçekleşmesi mümkün gözükmemektedir.

KAYNAKÇA

- Art, Robert J. (1996), "American Foreign Policy and the The Fungibility of Force", Security Studies, 5 (4):7-42.
- Baldwin, David A.(2016), Power and International Politics: A Conceptual Approach (Princeton: Princeton University Press).
- Beaud, Michel (2001), History of Capitalism 1500-2000(New York: Monthly Review Press).
- Beyer, Anna Cornelia(2007),Kenneth Waltz's Life and Thought: An Interview, y.k. ,t.y.
- Bowie, Robert R. ve Richard Immerman(1998),Waging Peace: How Eisenhower Shaped an Enduring Cold War Strategy(New York: Oxford University Press).
- Brown, Seyom(1994)The Faces of Power, Constancy and Change in United States Foreign Policy From Truman To Clinton(New York: Columbia University Press).Carr, E.H.(1946), The Twenty Years' Crisis:1919-1939(New York: Harper Torchbooks).
- Cohen, Benjamin J.(2015),Currency Power: Understanding Monetary Rivalry(Princeton: Princeton University Press).
- Ferguson, Niall(2003), "Power" ,Foreign Policy, 34(1):18-24.
- Gilpin, Robert(1981),War and Change in World Politics(New York: Cambridge University Press)
- Isaacson, Walter(1992),Kissinger(New York: Simon and Schuster).
- James, Lawrence (1994), Rise and Fall of British Empire (London: Little, Brown and Company)
- Khrushchev, Nikita(1974),Khrushchev Remembers: The Last Testament (Boston: Little, Brown and Company)
- Kumar, Krishan(2017),Visions of Empire: How Five Imperial Regimes Shaped The World (Princeton: Princeton University Press).
- McDougall, Walter A. (1985),... the Heavens and the Earth: A Political History of Space Age. (New York: Basic Books). Morgenthau, Hans J.(1968), Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace(New York: Alfred A. Knopf) Nye, Joseph S. Jr (1990), "Soft Power", Foreign Policy 80(3):153-171
- Nye, JosepJr.(2004), Soft Power: The Means to Success in World Politics(New York: Public Affairs).
- Nye, Joseph S.Jr.(2011),The Future of Power(New York: Public Affairs)Nye, Joseph S.Jr.(2008), The Powers to Lead(New York: Oxford University Press).
- The Kitchen Debate-transcript, <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/1959-07-24.pdf>
- The Roman Empire Episode 4, Grasp of an Empire ,https://www.youtube.com/watch?v=j_0WDpB_lsY
- Whitfield, Stephen J.(1996), The Culture of the Cold War(Baltimore: The Johns Hopkins University Press)